

Emilija Sebeckytė-Liebienė

„Būna lygiai ir gera, ir liūdna
Vien dėl to, kad buvai ir grįžai,
Kad kažkur ant mokyklinio suolo
Liko vaikiški Jūs parašai...“

Alfonsas Maldonis

Tai pedagogės, ilgametės Lenkimų vidurinės mokyklos mokytojos ir direktorės Emilijos Sebeckytės-Liebienės ranka užrašytos eilės, skirtos 1987 m. vykusiam 1967 m. šią mokyklą baigusių abiturientų susitikimui. Nuo 1969-ųjų čia kasmet vasario mėnesį vykdavo didžiausia mokyklos švente buvęs tradicinis mokyklą baigusių auklėtinių ir jų mokytojų susitikimas. Pirmą kartą į tokį renginį susirinko 1956–1957 m. laidos abiturientai. Visi mokyklos auklėtiniai tokiems susitikimams iš anksto ruošdavosi. Juose būdavo apžvelgiamas mokyklos nueitas kelias, vykdavo visų mokyklos laidų nuotraukų parodos, atvykusieji bendraudavo su savo klasės draugais, mokytojais, kitais šventės dalyviais, varėdavo mokyklos istorijos albumus.

Šiandien lenkimiškiams skaitant šias poeto A. Maldonio eiles už širdies griebia – 2019 m. rugpjūčio 26 d. Skuodo rajono Lenkimų Simono Daukanto mokyklos-daugiafunkcio centro veikla buvo nutraukta ir Lenkimų seniūnijoje neliko ne tikta vidurinės, pagrindinės, bet ir pradinės mokyklos. Valdžios sprendimu dabar miestelyje ir aplinkiniuose kaimuose gyvenantys vaikai kas rytą mokytis važiuoja į Skuodą arba Mosėdį, kurie nuo jų namų yra nutolę beveik 20 kilometrų.

Sunku su tuo susitaikyti. Tyrėjams vertėtų paanalizuoti, kada įvyko tas lūžis, kokie valdžios sprendimai, teisės aktai taip suveikė, kad Lenkimuose nuo 1989-ųjų iki 2021-ųjų metų gyventojų skaičius nuo 808 sumažėjo iki 513 ir jis toliau mažėja. Panašus likimas ištiko ir daugelį kitų Lietuvos gyvenviečių, kurios dar XXI a. pradžioje buvo įvardijamos kaip perspektyvios.

Emilijai Liebienei – 27-eri. Nuotrauka sukurta 1967 m. Kretingos fotoateljė

Jau 1999 m. tada Lenkimų vidurinei mokyklai ir 23 joje dirbusiems pedagogams, tarp kurių buvo 12 čia vidurinę baigusių ir po studijų dirbti sugrįžusių lenkimiškių, vadovavusi mokytoja Emilija Liebienė, kalbėdama su rajono laikraščio „Mūsų žodis“ žurnalistais, nerimaudama užsiminė apie mažą vaikų gimstamumą seniūnijoje ir mažėjantį mokyklą lankančių vaikų skaičių. Bet... Tada Lenkimų vidurinę mokyklą dar lankė 230 vaikų. Anksčiau būta metų, kad jų rugsėjo 1-ąją susirinkdavo ir 100 mažiau, bet kitais metais jų vėl būdavo daugiau, tad mokykla gyvavo ir didesnio pavojaus lenkimiškiai nejautė. Jie dar atsimena ir tokius laikus, kai mokyklą lankydavo 340 vaikų, kai dabartinės Lenkimų seniūnijos teritorijoje veikė 8 pradinės mokyklos. Tad vis dar buvo viliamasi, kad vidurinę mokyklą miestelyje pavyks išlaikyti. Bet...

2001 m. vykdant valdžios priimtus teisės aktus, Lenkimų Simono Daukanto vidurinė mokykla buvo reorganizuota į pagrindinę mokyklą, o nuo 2014 m. rugsėjo 1 d. čia jau veikė tik mokykla-daugiafunkcis centras, kurio veikla, kaip jau minėta, nutraukta 2019 metų vasarą. Tada didžiuliame trijų aukštų, neseniai renovuotame mokyklos pastate, kuris turėjo ir priestatą – didelę sporto salę, tarnavusią ir kaip aktų salę, neliko net mokyklinių suolų, ant kurių galėtume perskaityti kažkada paliktus savo įrašus... Skaudu ir neramu, nes ten, kur nėra mokyklos, jaunimas nenori įleisti šaknis, gyvenvietė pasmerkta merdėti... Nebent įvyktų stebuklas...

Tuos metus, kai Lenkimuose neliko mokyklos, Emilijai prisiminti skaudu. Jie pažymėti ir kita didžiule, jau asmenine netektimi: 2012-ųjų gegužės 28 d. mirė jos vyras – ilgametis ir puikus Lenkimų vidurinės mokyklos gamtos ir geografijos mokytojas Justinas Liebus. Pati Emilija tada jau beveik metai kaip nedirbo mokyklos direktore. Pasitarusi su vaikais ir jiems padedant, įsikūrė Skuodo mieste, ten gyvena ir dabar.

Skaudu ir dėl to, kad naikinant Lenkimų mokyklą (tada jau daugiafunkcij centrą) kultūros paveldo reikšmės nesuprantantys žmonės sunaikino mokykloje iki to laiko kaupimą vertingo mokyklos archyvo dalį. 1999 m. kovo mėnesį „Mūsų žodyje“ išspausdintame straipsnyje „Gera, kai gali laisvai ir kūrybiškai dirbti...“

Lenkimų pradinės mokyklos mokiniai 1947 m., kai Emilija lankė pirmąją klasę. Tais metais buvo tradicija fotografuoti visus mokyklos mokinius kartu. „Labai brangūs prisiminimai...“, – rašo Emilija, kuri šioje nuotraukoje yra įamžinta pirmoje eilėje pirmą iš kairės

Lenkimų vidurinės mokyklos mokytojai su jų auklėtiniais pasibaigus 1957–1958 mokslo metams

Aldona Jasienė rašė, kad Lenkimų vidurinėje mokykloje „Ypač maloniai nuteikia vadinamoji kamara. Čia sukaupiti turbūt patys vertingiausi mokyklos daiktai: kraštotyrinė medžiaga apie garsiuosius žemaičius S. Daukantą ir J. Pabrėžą, mokyklos metraščiai, brangios relikvijos iš įvairių vykusių švenčių, renginių susitikimų.“ Uždarius mokyklą neliko ne tik tos „kamaros“, bet beveik ir visų čia buvusių vertybių. Kaip sako vietiniai gyventojai, daug kas „išėjo pro kaminą“... Kaltų jau per vėlu ieškoti, o ir suradus juos, to, kas sunaikinta, nebesugrąžinsi, tad dabar stengiamasi bent iš to, kas liko lenkimiškių atmintyje ir jų asmeniniuose albumuose, atkurti mokyklos istoriją. Tai gana sudėtinga, nes didelė dalis mokytojų

Senasis medinis Lenkimų vidurinės mokyklos pastatas apie XX a. 7 deš. Fotoreprodukcija iš RKIC archyvo

jau yra išjęję Amžinybėn ar išvykę gyventi kitur, sudėtinga ir jų kontaktus rasti. Nebėra kaip mokyklos pastate ir tuos abiturientų bei jų mokytojų susitikimus organizuoti – pastatas vis dar savo vietoje, bet čia jau ne mokykla... O ji kiekvienam ją baigusiam buvo ypatinga ir vienintelė. Nuo 1956-ųjų, kai Lenkimų vidurinę mokyklą baigė pirmoji laida, į gyvenimą buvo išleistos dar 38 laidos – iš viso 578 abiturientai.

E. Liebienė – viena iš lenkimiškių, kuri nuo pat vidurinės mokyklos veikimo pradžios iki jos uždarymo buvo šios mokyklos gyvenimo liudininkė.

Emilija gimė 1940 m. gruodžio 27 d. Lenkimuose. Čia ji pradėjo lankyti ir mokyklą. 1957-ųjų rudenį, kai jai reikėjo rugsėjo pirmąją pradėti mokytis dešimtoje klasėje, Lenkimuose nebuvo reikiamo skaičiaus moksleivių, tad dešimtąją klasę ji baigė tuometinėje Skuodo vidurinėje mokykloje, o vėliau, vienuoliktoje klasėje, vėl mokėsi Lenkimuose. 1959-aisiais gavusi brandos atestatą, pradėjo dirbti Paluknės septynmetės mokyklos pradžinių klasių mokytoja. Čia ji 1959–1960 mokslo metais mokė antrookus ir ketvirtokus. Prisiminusi tą laiką, Emilija rašo: „*Paluknės septynmetei mokyklai vadovaujant Monikai Švedkauskaitei, galima sakyti, baigiau pedagoginę mokyklą. Jai turėčiau šiandien dovanoti pačią didžiausią gėlių puokštę. Direktorė buvo reikli, griežta, pareiginga – ji ir suformavo pirmuosius pedagoginio darbo įgūdžius.*“

Su kai kuriais tais metais buvusiais savo mokiniais Emilija palaiko ryšį iki šiol, džiaugiasi jų pasiekimais. Vienas jų – Zigmantas Paulauskas. Jis – ilgametis vaikų reabilitacijos sanatorijos „Palangos gintaras“ vadovas ir vyr. gydytojas. Emilija Zigmantą prisimena dar ir dėl to, kad jis medikas. Kai Emilija baigė vidurinę, pati svajojo tuome-

E. Sebeckytė kartu su kitais antros klasės mokiniais ir auklėtoju Vytautu Zuberniumi. Emilija – pirmoje eilėje trečia iš dešinės. 1948–1949 mokslo metai

Emilija Sebeckytė (trečioje eilėje trečia iš kairės) kartu su kitais aštuntos klasės auklėtiniais ir mokytojais (sėdi, iš kairės): Eligija Šiušytė-Šimkienė, Liudas Bubelis, Daubarytė, Ignas Gutauskas (mokyklos direktorius), Kraujelytė, Ona Beinorytė. 1955 m.

tiniam Vilniaus valstybiniame pedagoginiame institute (dabar Vytauto Didžiojo universiteto Švietimo akademija) neakivaizdžiai studijuoti daug ką bendro su medicina turinčią chemiją arba anglų kalbą, bet 1964-aisiais, kai stojo į institutą, ten šių dalykų neakivaizdinių studijų nebuvo. Pasirinko chemijai ir medicinai giminišką biologijos specialybę ir, baigusi institutą, gavo biologijos mokytojos diplomą. Tačiau... Taip jau atsitiko, kad ji, dirbdama Lenkimų vidurinėje mokykloje, dažniausiai dėstydavo ne biologiją, o chemiją. O dėl medicinos... Mediku tapo jos brolis Juozas, dukra Vilija.

Kai Emilija iš Paluknės septynmetės mokyklos perėjo dirbti į Lenkimų vidurinę, jai 1960–1961 mokslo metais buvo patikėtos prailgintos darbo dienos grupės auklėtojos ir biologijos bei chemijos mokytojos pareigos. 1967-aisiais į gyvenimą ji išleido savo pirmąją ir vienintelę auklėtinių klasę–

Emilija Sebeckytė (pirmoje eilėje pirmą iš dešinės) kartu su savo klasės draugais, baigusiais Lenkimų septynmetę mokyklą

Lenkimų vidurinės mokyklos 1958–1959 metų laidos abiturientai (Emilija Sebeckytė – penkta iš dešinės)

Emilija Sebeckytė po abitūros egzaminų 1959 m. birželio 22 d.

Emilija Sebeckytė Liebienė su savo auklėtiniais – Lenkimų vidurinės mokyklos 11 laidos abiturientais 1967 m. pavasarį

13 abiturientų. Keturi iš jų pasirinko pedagogo profesiją: B. Beinoraitė, E. Mažrimaitė, V. Šleinius ir V. Tamavičiūtė. Visi klasės auklėtiniai buvo labai draugiški, po mokyklos baigimo palaikė ryšius tiek vienas su kitu, tiek ir su auklėtoja. Emilija apie visus juos kalba taip, lyg jie būtų jos vaikai, ir kartu liūdi, nes iš aštuonių tais 1967-aisiais mokyklą baigusių vaikų šiandien tik vienas yra likęs gyvas...

Einant metams Emilijos atsakomy-

bės mokykloje augo: 1970–1979 m. ji dirbo užklausinio ir užmokyklinio darbo organizatore (šioms pareigoms ją pasirinko tuometinis mokyklos direktorius Kazimieras Šlevinskis), 1979–1988 m. – direktoriaus pavaduotoja pamokiniam darbui (mokyklos direktorius tada buvo Al-

Iš kairės: Lenkimų vidurinės mokyklos geografijos ir gamtos mokytojas, Emilijos Sebeckytės-Liebienės vyras Justinas Liebus; Emilija ir Justinas Liebai 2010 m. rugsėjo 10 d. per savo auksines vestuves kartu su vaikais ir anūkais

girdas Drukteinis). Na o 1988 m. E. Liebienė pati tapo mokyklos direktore.

2011-aisiais, kai Emilija atsisveikino su mokykla, ji turėjo 52 metų pedagoginio darbo stažą. Mažai kas tuo gali pasigirti, ypač mokytojai, kuriems darbe kiekvieną dieną egzaminas, o kartais ir ne po vieną.

Kurie iš tų 52-iejų buvo sunkiausi?

Ko gero, kad pirmieji darbo metai Lenkimuose, nes jai savoje mokykloje savo pačios buvusiems mokytojams reikėjo įrodyti, jog jau turi nemažai žinių ir įgūdžių, kad galėtų dirbti su vaikais. Tų žinių ir įgūdžių iš pradžių, be abejo, trūko. Visokių būdavo situacijų. Prisimena, kad yra tekę vesti pamokas ir klasei, kurioje buvo 40 mokinių (vėliau tą klasę į dvi dalis perskyrė). Žinodavo: kad ir kiek tų vaikų jos klausosi, kiekvienas išeidamas iš pamokos turi išsinešti naujų žinių ir kaskart būti vis labiau motyvuotas gilintis į dėstomą dalyką.

Sunkoki buvo ir tie metai, kai gimė dvynukai, o juos auginant dar reikėjo dirbti ir mokyklos direktoriaus pavaduotoja užklasiniam darbui. Tada Emilija ir Justinas buvo jauni, padėjo artimieji, tad visas bėdas pasisėkė įveikti.

Dirbdama Emilija visą gyvenimą mokėsi, atsakingai ruošdavosi pamokoms, stengėsi neatsilikti nuo kolegų. Jos akiratį labai praplėtė studijos. Kėlė kvalifikaciją ir jas baigusi. Žinių ir patirties daugėjo kasmet, atėjo laikas, kai ta savo sukaupia patirtimi jau galėjo dalintis ir su kitais – ne tik savo mokykloje,

bet ir rajono pedagogų renginiuose. Itin naudingas jai buvo dalyvavimas Skuodo rajono mokyklų direktorių asociacijos veikloje. Vadovaudama kolektyvui stengdavosi, kad jis būtų „susicementavęs“. Tai nedideliame miestelyje nėra paprasta padaryti, nes žmonės, ypač dirbdami pedagogų kolektyve, vieni kitus labai gerai pažįsta, žino vienas kito silpnąsias vietas, daug kam kai kada ir santūrumo, pozityvumo, atlaidumo pritrūksta. Labiausiai Emilija vertino ir tebevertina žmonių pareigingumą, nuoširdumą, tvarkingumą, kūrybiškumą ir iniciatyvą. Tai itin aktualu kalbant apie mokytojus.

„Myliu vaikus. Esu laiminga. Patenkinta tuo, ką turiu, ką dirbu“, – yra sakiusi Emilija.¹ Ji visus tuos darbo metus į mokyklą eidavo kaip į šventę.

Lenkimuose, kaip ir kitose mokyklose, vaikai buvo ne tik mokomi ir auklėjami. Kiek per tuos metus, kai Emilija čia dirbo, buvo suorganizuota įvairių švenčių, ekskursijų, konkursų, susitikimų, išvykų! Mokykla bendradarbiavo su Lenkimų apylinkės, vėliau – su seniūnijos darbuotojais, miestelyje veikusiais kultūros namais, biblioteka, Skuodo rajono Mosėdžio, Barstyčių, Kretingos Simono Daukanto, Rucavos (Latvija) vidurinėmis mokyklomis ir kt.

Emiliją gerbė, mylėjo ne tik jos auklėtiniai, bet ir kiti mokiniai. Prisimenu jos mūsų klasei dėstytas chemijos pamokas. Mokėmės ne tik teorijos, bet ir praktikos, per pamokas įvairiausi bandymai vykdami

Iš kairės: gyvendama Lenkimuose E. Liebienė aktyviai dalyvavo Lenkimų apylinkės ir seniūnijos tarybų veikloje; E. Liebienė Lenkimų vidurinės mokyklos chemijos kabinete veda chemijos pamoką

vo. Chemijos kabinetas mums visiems buvo didelių atradimų ir netikėtumų vieta. Mokytoja – dalykiška ir konkreti, stebinanti savo žiniomis, supratingumu, gebėjimu bendrauti, ir tai mus motyvuodavo mokytis, kiek įmanoma geriau įsisavinti dėstomą dalyką.

Ne mažiau įdomios būdavo ir Emilijos vyro Justino Liebaus (1933–2012) geografijos ir gamtos pamokos. Kai baigiau vidurinę, dar keliolika metų užsimerkusi galėdavau pasaulio žemėlapyje parodyti, kur kokia valstybė yra ir pasakyti, kas jos sostinė...

Justinas Liebus gimė 1933 m. liepos 6 d. Igarių kaimo (Mosėdžio sen., Skuodo r.) valstiečių šeimoje, kurioje kartu su Justinu (jis buvo jauniausias) augo dar ir 4 seserys bei 3 broliai. Tėvai turėjo 2,4 ha žemės, tad nuo mažens buvo pratinamas prie darbo. 1948–1955 m. lankė Mosėdžio vidurinę mokyklą (dabar gimnazija). 1955-aisiais buvo pašauktas į sovietų armiją. 1958 m. atlikęs privalomąją karinę tarnybą, buvo pasiūstas dirbti karinio parengimo mokytoju į Šačių vidurinę mokyklą. Po metų, 1957-aisiais, jo gyvenimo kelias atvedė į Lenkimus. Čia vidurinėje mokykloje jis iš pradžių dėstė karinį parengimą, gamtą ir geografiją. Tais pačiais 1957-aisiais neakivaizdžiai pradėjo studijuoti Vilniaus valstybinio pedagoginio instituto Gamtos-geografijos fakultete.

Emilija su Justinu susipažino dar besimokydama vidurinėje. Kiek prisimena, tais 1957-aisiais jis į Lenkimus dirbti atvyko kartu su jaunu mokytoju, vėliau tapusiu Lenkimų vidurinės mokyklos direkto-

riumi ir rajono valdžios žmogumi, Vaclovu Kurmiu (1935–2020). Vyresniųjų klasių merginos tada turėjo kur akis paganyti – abu buvo verti dėmesio. Po kurio laiko Justinas ėmė merginti Emiliją. Simpatija buvo abipusė, greitai ji peraugo į meilę. Ji juos jungė visus bendro gyvenimo metus (susituokė 1960 m., 2010 m. rugsėjo 10 d. atšventė auksines vestuves).

Justinas, kaip ir Emilija, dirbdamas Lenkimuose, toliau neakivaizdžiai studijavo tame pačiame Vilniaus valstybiniame pedagoginiame institute. Ten jis 1969 m. baigė Gamtos-geografijos fakultetą, įsigydamas pedagogo geografo specialybę.

Justinas Lenkimuose buvo vienas mėgstamiausių pedagogų ne tik tarp mokinių, bet ir mokytojų kolektyve. Kolegos, išlydėdami Justiną į užtarnautą poilsį, taip jį apibūdino: protingas, tolerantiškas, santūrus, mokantis prajuokinti, randantis tam laiko, leidžiantis klysti, konsultuojantis, mylintis mokinius, gerbiantis kitus, geriamas ir mylimas mokinių. Emilija nuo savęs prideda: „Šeimos žmogus, mylintis žmoną, vaikus, anūkus. Jis rašė eiles, mėgo džiuginti, ypač anūkus. Jie labai jį mylėjo.“

Vartydama šeimos albumą Emilija stabteli prie mokyklos, kurioje mokėsi, pastato nuotraukos ir užrašo: „Čia mokiausi 1951–1959 metais. Koks brangus ir mielas langas (antras aukštas, galinis), pro kurį žvelgė mūsų jaunatviškos akys. Tai buvo nuostabūs jaunystės metai. Ji vis dar tebestovi. Senutė, aptrešusi, bet miela. Čia mokėmės, šokome, koridoriuje ir klasėje

(išnešdavo suolus). Klasiokas grodavo bandonija. Šokiai prasidėdavo netrukus po pamokų. Čia mylėjom, kentėjom, džiaugėmės... ir buvo šviesu...“ Praėjusių moksleiviškų metų, jaunystės nostalgija...

Gyvendami santuokoje Emilija ir Justinas susilaukė 3 vaikų, šie juos nudžiugino 7 anūkais. Emilija jau turi ir 5 proanūkius, tik Justinas jų nebematė – jie gimė jau po jo mirties.

Emilija sako, kad šiandien jos šeimą sudaro 21 asmuo. Joje kartu su vaikais, anūkais ir proanūkais yra dar ir penkios vaikų ir anūkų antrosios pusės. Visi anūakai, kurių amžius nuo 23 iki 37 metų, įsigijo aukštąjį išsilavinimą (viena dar studijuoja). Tarp jų yra biochemijos doktorantas, skulptorė, „Lietuvos“ ansamblio šokėja, ekskursijų gidė, statybų inžinierius, sporto vadybininkas, dizainerė. Pasak jos, anūkų svajonės, darbai, pasiekimai – senelių džiaugsmas ir pasididžiavimas bei laimė.

Emilija 2025-aisiais baigė pildyti savo anūkės Irmos, kuri yra jau minėta ansamblio „Lietuva“ šokėja, prieš metus padovanotą knygą „MOČIUTE, papasakok“. Joje jau aprašyti penkių kartų gyvenimai, o kartu ir pačios Emilijos gyvenimo 85-erių metų kelio istorija, apimanti vaikystę, jaunystę, šeimyninio gyvenimo metus. Tas kelias buvo gana sudėtingas: tiesus, vingiuotas, linksmas ir liūdnokas, kūrybingas bei audringas. Bet... Emilija sako, kad jei būtų galimybė, kartotų jį iš naujo.

Dabar Emilija toliau renka, kaupia saugo savo šeimos relikvijas, atlieka giminės genealoginius tyrimus, mėgsta, kaip ir jos buvęs vyras Justinas, keliauti, bendrauti, ypač su savo kolegomis ir buvusiais mokiniais. Ir vieni, ir kiti jai vis paskambina, lyg su mama norėdami savo džiaugsmams ir rūpesčiais pasidalinti, kartais net ir mama pavadina... Jie visi Mokytojai brangūs, kaip ir pats gyvenimas.

– Turiu labai gražią ir laimingą senatvę, kuria pasirūpino vaikai, – sako Emilija.

Tai ne tik namai, bet ir vaikų bei anūkų gyvenimai, jų santarvė, pasiekimai moksle ir gyvenime, neiškreiptas to, kas vyksta šalyje ir visame pasaulyje, supratimas, augantys sveiki proanūkiai.

NAUDOTA LITERATŪRA:

1. *Emilijos Liebienės laišakai, atsiųsti knygos autorei.*
2. Aldona Jasienė, „Gera, kai gali laisvai ir kūrybiškai dirbti...“, *Mūsų žodis* (Skuodas), 1999 m. kovo mėn.

IŠNAŠOS:

- ¹ Rūta Ronkauskienė, „Mokykloje – pusę amžiaus“, *Mūsų žodis* (Skuodas), 2009-10-02, p.1–3.

Publikacijoje panaudotos nuotraukos – iš Emilijos Liebienės albumo

Emilijos sūnus Justas (antroje eilėje pirmas iš kairės) – Lenkimų vidurinės mokyklos 27 laidos auklėtinis, šią mokyklą baigęs 1983 metais. Pirmoje eilėje sėdi mokytojai (iš kairės): Justinas Liebus, Ona Martinkienė, Birutė Jonkuvienė, Ona Mikštienė, Adelija Drukteinienė, Algirdas Drukteinis, Aldona Narvilienė (Justo pirmoji mokytoja), Birutė Mažeikienė, Gražina Donelienė (abiturientų auklėtoja), Bronė Šlevinskienė, Janina Matulevičienė, Vilma Kalvaitienė ir buvusio Lenkimų tarybinio ūkio direktorius Antanas Lapė. Visi nepaminėti abiturientai, jų tėvai, artimieji ir kiti mokytojai stovi jiems už nugarų